



PRZYKŁADOWA PEŁNA ODPOWIEDŹ

Postawy odwagi i tchórzostwa. Omów zagadnienie na podstawie znanych Ci fragmentów *Potopu* Henryka Sienkiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Henryk Sienkiewicz, *Potop*

EPOKA

Pozytywizm

CZAS WYPOWIEDZI

ok. 4 min

OPRACOWANIE

nauczyciele Odrabiamy

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

**Kursy maturalne**

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

**Przećwicz to pytanie**

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

**Posłuchaj**

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

JAK Z TEGO KORZYSTAĆ

To gotowa wypowiedź, taka jak na egzaminie. Etykiety na marginesie pokazują, z jakich kroków się składa. Nie ucz się jej na pamięć: zbuduj własną według tego samego planu, a potem sprawdź się w symulatorze (kod QR „Przećwicz to pytanie” wyżej).

TEZA

wstęp, który od razu mówi, co będziesz udowadniać

Odwaga i tchórzostwo to dwie przeciwstawne postawy. O ile pierwsza wywołuje pozytywne skojarzenia, o tyle druga ma raczej negatywny wydźwięk. Te postawy ujawniają się nie tylko w codziennym życiu, ale przede wszystkim w sytuacjach ekstremalnych, jak np. wojna czy stan zagrożenia. Odwaga i tchórzostwo stały się popularnym tematem w literaturze, w której zestawia się je na zasadzie kontrastu.

Z LEKTURY

sceny i postacie z
lektury bazowej
omówione pod tezę

W *Potopie* Henryka Sienkiewicza odwagę uosabia główny bohater, Andrzej Kmicic. Początkowo lekkomyślny i porywczy rycerz pod wpływem serii przełomowych zdarzeń stał się innym człowiekiem. Odkrył w sobie zdolność do poświęcenia, miłość do ojczyzny i króla. Wielokrotnie udowodnił swoją odwagę, zwłaszcza podczas obrony Jasnej Góry. Bohater dzielnie stawiał czoła wrogowi, a nawet zagrzewał innych do walki. Poza tym w czasie oblężenia nie uległ namowom szwedzkiego posła, by przejść na stronę wroga. Szaleńcza odwaga Kmicica przejawiała się również w jego decyzji o wysadzeniu kolubryny, co bardzo pomogło obrońcom Jasnej Góry. Bohater ryzykował swoje życie, ale nie okazał strachu czy zwątpienia. Poświęcił się w imię wyższych wartości i w końcu jego niezłomność została wynagrodzona. Uważam, że odwaga Kmicica ma również wymiar moralny. Bohater potrafił przyznać się do błędu i zrozumiał, że postępował niewłaściwie. Nie wstydził się przeszłości, bo dzięki niej dojrzał jako człowiek, partner i patriota.

Z heroizmem Kmicica kontrastuje za to zachowanie dwóch wojewodów, Krzysztofa Opalińskiego i Andrzeja Karola Grudzińskiego. Obaj byli bierni, obawiali się przeważających sił Szwedów, a przez to nie motywowali szlachty do stawienia oporu. W tchórzliwy sposób, bez jakiegokolwiek sprzeciwu, poddali się Szwedom i zdradzili swojego władcę. Swoje wybory próbowali usprawiedliwić troską o państwo. W powieści Sienkiewicza są więc antywzorem właściwego postępowania, symbolem hańby i konformizmu.

KONTEKST

drugi tekst lub zjawisko,
zestawione z lekturą

Podobny kontrast między odwagą a tchórzostwem znajdziemy w wierszu *Który skrzywdziłeś* Czesława Miłosza. Dochodzi tu do zderzenia dwóch postaw. Pierwszą z nich przyjmuje podmiot liryczny - poeta. Staje on po stronie zwykłego, skrzywdzonego człowieka. Jednoznacznie potępia jego oprawców, staje się obrońcą zasad moralnych. Nie obawia się przy tym zemsty tyrana, bo wie, że zawsze pojawi się kolejny poeta, który pozostanie wierny prawdzie. Inną postawę przyjmują ci, którzy schlebiają tyranowi i utwierdzają go w jego próżności. Są ulegli i fałszywi. Zrobią wszystko, żeby tylko przypodobać się władcy. Może robią to dla jakichś korzyści albo ze strachu, ale tym samym przyczyniają się do cudzych tragedii.

WNIOSEK

spięcie obu części i
odpowiedź na pytanie

Omówione utwory pochodzą z odmiennych realiów. Mimo to wyraźnie pokazują, że w literaturze często kontrastuje się odwagę i tchórzostwo. W *Potopie* zabieg ten podkreśla przemianę Kmicica, który stał się odpowiedzialnym i szlachetnym obrońcą kraju. Sienkiewicz piętnuje



przy tym tchórzliwość wojewodów. Z kolei u Miłosza wspomniany kontrast ma służyć przestrodze. Wiersz sugeruje, że zwycięstwo zła jest tylko pozorne, bo na straży sprawiedliwości i prawdy stoi poeta.